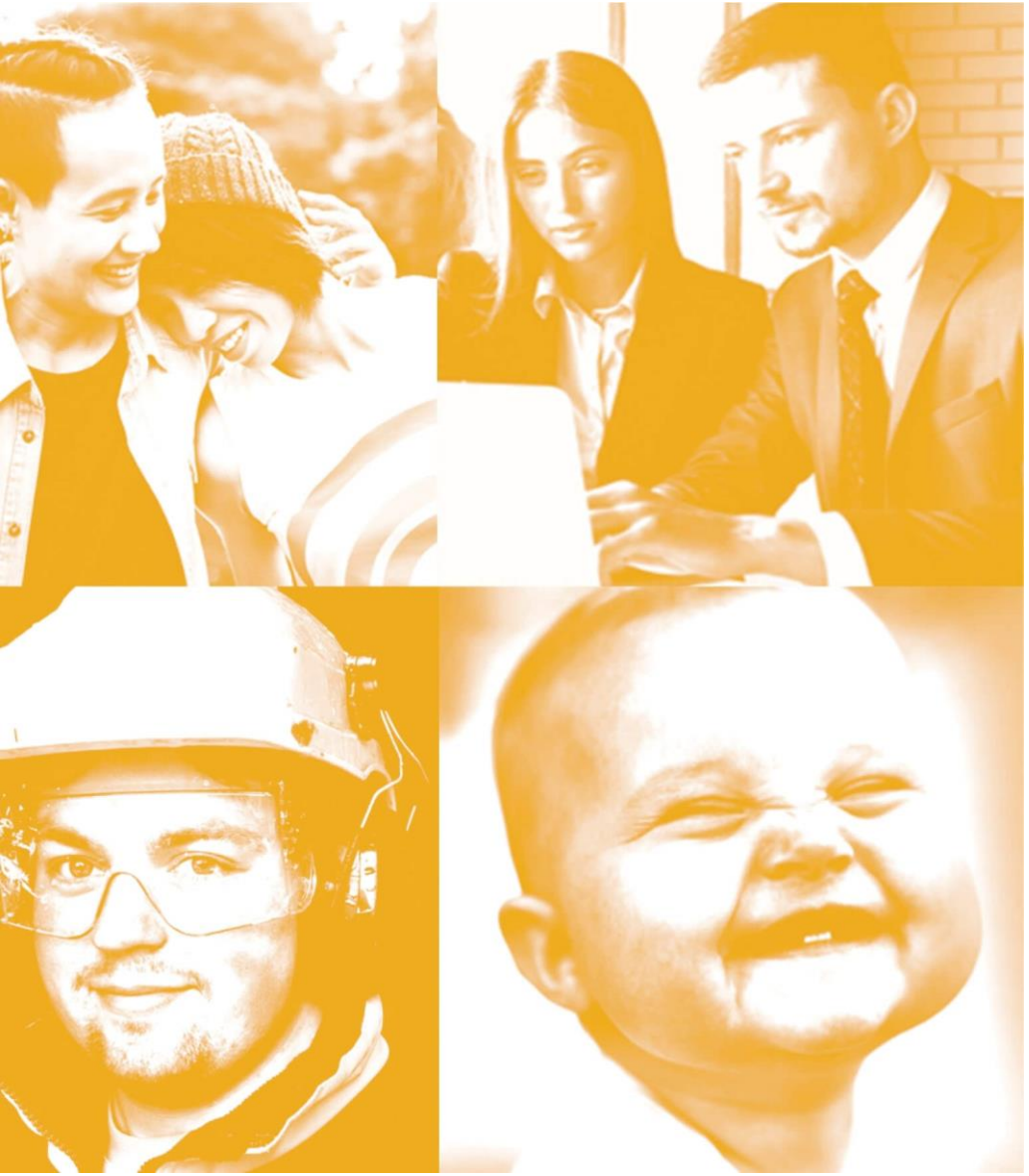

Hallituksen kertomus kielilainsäädännön soveltamisesta 2021

Kuuleminen: Eduskunnan perustuslakivaliokunta

Janette Grönfors
Romaniasiain neuvottelukunta

18.03.2022

ROMANIKIELI

- Ei viranomaisissa käytettävä kieli
- Romanikieli täyttää äidinkielen kriteerit ryhmäidentiteetin vahvistajana sekä muista ryhmistä erottuvien tapojen ja arvojen säilyttämisen välineenä
- Nykytutkimusten mukaan, sillä ei ole merkitystä, kuinka paljon tai vähän omaa äidinkieltä osaa tai käyttää
- Romanikieli on tärkeä osa romanien identiteettiä ja romanikulttuuria, tunnekieli, johon romanit samaistuvat ja johon heillä on voimakas side
- Romanikieli on mainittu Unescon maailman uhanalaisten kielten luettelossa
- Suomen romanikielen tiedettiin olevan uhanalainen jo kolme vuosikymmentä sitten, mutta toimenpiteet kielen ylläpitämiseksi eivät ole olleet riittäviä

ROMANIKIELI – mitä sille kuuluu tänään?

- Eri vähemmistökielten kehityksen ja käyttöasteen välillä on nähtävissä selkeä eriarvoistumiskehitys - kun muiden vähemmistökielten asema on mennyt eteenpäin on romanikielen asema mennyt taaksepäin.

- Vuonna 2020 hyväksytyn ROMPO2 (Suomen Romanipoliittinen ohjelma 2018-2022, STM) mukaan romanikieltä uhkaa kielikuolema ellei Suomessa käynnistetä useita yhtäaikaisia kielenelvytystoimenpiteitä välittömästi, sillä sekä puhujien määrä että kielitaito ovat heikentyneet viime vuosina entisestään.

- Suomen romaneista enää vain vähemmistö puhuu romanikieltä ja heistäkin suuri osa vain välttävästi. Henry Hedmanin kenttäselvityksen mukaan kieltä osaa hyvin enää kolmasosa romaneista ja kaksi kolmasosaa ei enää käytä kieltä (Hedman 2009).

- Romanikielen opetus eri kouluasteilla on selkeästi hiipunut 1990-luvun jälkeen, vaikka oppimateriaalia on tuotettu lisää. Romanikieltä voi opiskella sivuaineena myös Helsingin yliopistossa.

MIKÄ NEUVOKSI?

- Monen mielestä romanikieltä ei tarvita missään, sitä ei käytetä julkisuudessa ja se koetaan tarpeettomaksi – kielen käytön arvostus on laskenut rajusti, vaikka koulutukseen osallistuminen on lisääntynyt.

- Kyse on osittain romanien omista aiemmista kielen menettämiseen liittyvistä peloista, jonka vuoksi kielen käyttöä on sotien jälkeisenä aikana vähennetty, mutta kysymys on myös rakenteellisesta ‘näkymättömästä’ epäkohdasta, jossa romanikielen käyttöä ei ole tuettu riittävässä määrin yhteiskunnan taholta.

- Romanikielen elvyttäminen puhutuksi kieleksi edellyttää sen käyttöalueiden laajentamista: koulutuksen, YLE:n tiedotus- ja ohjelma tuotannon kautta, kulttuuri- ja kirjallisuus palvelujen saatavuudessa ja Suomen kielipoliittisten kehittämistavoitteiden piirissä, joita tulee laajentaa koskemaan myös romanikielen kehittämistä. Edellä kerrottu edellyttää myös lisää resursseja.

- Tulisi nähdä rakenteellisten ja lainsäädäntömuutosten tarpeellisuus, koska elvytys sinällään ei riitä pelastamaan romanikieltä!

KIITOS !

www.romani.fi
Twitter: @ronkstm
Instagram: romaniasiain_neuvottelukunta
LinkedIn: STM/Romaniasiain neuvottelukunta RONK